

Raad van Advies Waddenzeehavens
20 juni 2016 van 17.30-20.00 uur

na afloop van de *Trilateral Conference UNESCO Ports*

Landgoed Ekenstein, Appingedam

Verslag van de elfde Raad van Advies

26 juni 2016

Arjen Bosch
Hans Punter

Inhoud

Raad van Advies Waddenzeehavens.....	1
1. EcoPorts-certificering.....	1
2. Welkom, agenda, verslag en mededelingen.....	1
Brancheorganisatie Zeehavens (BOZ).....	1
3. Unesco-havens.....	1
EcoPorts.....	1
<i>Trilateral Conference UNESCO Ports</i>	1
Building with Nature Waddenzeehavens.....	2
Duurzaam havenbedrijf.....	2
4. Structuurvisie Waddenzee (SVW).....	3
Reacties en discussie.....	3
Wat de RvA aan P2 wil meegeven.....	4
Rapport Waddenzeehuisberaad.....	4
5. Waddenfonds.....	5
6. Specialiseren.....	5
Visserijhavens.....	5
Garantie bereikbaarheid.....	5
7. Programma Waddenzeehavens.....	5
8. Planning.....	5
Afsluitend.....	6
Bijlage 1, Deelnemers Raad van Advies 20 juni 2016.....	6

Agenda

1. Uitreiking EcoPorts certificaten (16.30 uur)
2. Agenda, verslag en mededelingen BOZ
3. Unesco-havens
 - EcoPorts
 - Building with Nature Waddenzeehavens
 - Oliebestrijding Waddenzee
4. Beleidsverkenning Structuurvisie Waddenzee (SVW)
 - Toelichting Karsten Schipperheim
 - Toelichting Werkgroep Waddenzeehavens
 - Waddenhuisberaad
 - Garanties vaargeuldiepten
5. Waddenfonds
 - Investeringskader
 - Gehonoreerde projecten
6. Specialisatie
7. Programma Waddenzeehavens
8. Planning

Raad van Advies Waddenzeehavens

Op 20 juni 2016 kwam de Raad van Advies specialisatie en profilering Waddenzeehavens voor de elfde keer bijeen onder voorzitterschap van Tineke Netelenbos. De Raad was te gast bij de provincie Groningen op het landgoed Ekenstein bij Appingedam. Voorafgaand aan de Raad vond daar de *Trilateral Conference UNESCO Ports* plaats, waarvan de kosten mede gedragen zijn door het Programma naar een Rijke Waddenzee.

PROGRAMMA NAAR EEN
RIJKE WADDENZEE

1. EcoPorts-certificering

- Aan het eind van de *Trilateral Conference UNESCO Ports* overhandigde Anthonis Michail van *European Sea Ports Organisation* (ESPO), de EcoPorts-certificaten aan de waddenzeehavens.
- Het initiatief van Groningen Seaports en Wageningen UR heeft ertoe geleid dat nu alle Nederlandse waddenzeehavens gecertificeerd zijn. Het toont een mooi voorbeeld aan andere havens. Blijf je als havens verbeteren en zorg dat je de certificering behoudt.

2. Welkom, agenda, verslag en mededelingen

- Voorzitter Tineke Netelenbos opent de bijeenkomst.
- De Raad stemt in met de in de Leidraad voorgestelde agenda.
- Het verslag van de RvA van 3 november 2015 maart wordt ongewijzigd vastgesteld.

Brancheorganisatie Zeehavens (BOZ)

In de BOZ kwamen in de afgelopen periode de volgende onderwerpen aan de orde.

- De praktijk van de afgelopen 25 jaar die inreizende zeevarenden bij het aan boord gaan eenvoudig 'uitstempelde', is onlangs beëindigd. De IND controleert nu al in de haven van Rotterdam, maar dat gaat per 1 juli in alle havens gebeuren. Voor schepen die vanwege de marktsituatie veel langer aan de wal liggen, levert dat grote problemen op. Met het Ministerie van Justitie wordt gezocht naar een oplossing.
- De Tweede Kamer ging begin 2016 akkoord met de nieuwe Omgevingswet. De BOZ wil voorkomen dat nieuwe eisen op het gebied van de Ruimtelijke Ordening beperkend werken voor de havenbedrijven. Vanuit de Waddenzeehavens wordt inbreng geleverd via het traject van de Structuurvisie Waddenzee.
- Per 1 januari zijn de geprivatiseerde havens vennootschapsbelasting verschuldigd. Het kan voor de havens tot hogere kosten leiden.

3. Unesco-havens

EcoPorts

- Een EcoPorts certificaat is twee jaar geldig. De Raad vindt dat met de huidige voorzieningen hercertificering van de waddenzeehavens voor de komende twee jaar voldoende geborgd is.

Trilateral Conference UNESCO Ports

- De conferentie heeft een groot aantal onderwerpen op de agenda gezet. Er is met enthousiasme aan een negental workshops deelgenomen.

- Samen met programma Naar een Rijke Waddenzee worden onderwerpen geselecteerd die nadere uitwerking behoeven.
- In de Regeringsverklaring van Tønder is de wens opgenomen dat havens zich certificeren als EcoPort. Tijdens de conferentie waren de havens van Emden, Jade Weser, Bremerhaven en Niedersachsen Ports vertegenwoordigd, maar de verder weg gelegen Duitse en Deense havens waren er niet. Benader in de komende tijd de waddenzeehavens die er niet waren en bespreek het gemeenschappelijke belang van EcoPorts en duurzaamheid. De afstand tussen ecologie en economie is op veel plaatsen nog erg groot. Kies daarom voor een insteek vanuit de havengemeenten en havenbedrijven, en niet vanuit natuurbescherming en ecologie.
- Welke in te brengen onderwerpen de conferentie heeft opgeleverd voor het trilaterale overleg, wordt door de organisatoren geïnventariseerd. Besteed in ieder geval aandacht aan trilaterale samenwerking.

Building with Nature Waddzeehavens

- Bij het onderzoek naar de mobiliteit van bij Koehoal gedeponeerd en met tracers gemarkeerd havenslib wordt een kort filmpje vertoond. Building with Nature (BwN) betekent verstandig omgaan met de natuur, vanuit begrip van de natuur en de natuurlijke dynamiek. Kritiek daarop – ‘Moet je dat wel willen doen, dit soort ingrepen in de natuur?’ – klinkt wat klassiek. BwN biedt juist perspectief op ontwikkeling met een goede balans tussen, en met winst voor zowel economie als natuur. Drie jaar geleden is een begin gemaakt met het programma Building with Nature Waddzeehavens van EcoShape en die projecten beginnen nu te lopen.
- Men merkt op dat de westelijke Waddenzee verschaalt door verzanding vanuit de Noordzee. Er wordt gesteld dat daar geen sprake is van zandhonger, maar van zandoverschot door zandsuppletie. Over de sedimenthuishouding is al veel uitgezocht en het zou goed zijn om elkaar daarover bij te praten.
- Sedimenthuishouding wordt in de volgende Raad geagendeerd (Sieben Poel).
- Marconi Buitendijks in Delfzijl is het eerste project van programma Building with Nature Waddzeehavens en het is nu volledig op stoom gekomen. De kwelders zijn aanbesteed, het Waddenfonds heeft de subsidie voor het strand (laatste deel) toegekend, Rijkswaterstaat gaat de Griesberg verwijderen en ook veel nieuwe Marconi projecten gaan richting uitvoering. Wethouder Rijzebol dankt alle partners voor de uitstekende samenwerking, deze projecten zijn enorm belangrijk voor Delfzijl.
- De brede steun van alle stakeholders maakt het tot een voorbeeldproject voor Building with Nature. Het rondetafelgesprek in Haarlem over de haven- en natuurontwikkeling in Den Helder heeft ertoe geleid dat de MIRT-agendering van het havenproject is opgepakt. Het is een complex project maar als het slaagt is dat een enorm succes. Voorwaarde voor dat succes is het aanhouden van een gezamenlijke koers, en dat de haven met de gemeente het voortouw neemt. De provincie Noord-Holland is goed aangehaakt.
- Het programma dat met EcoShape is opgezet werkt prima, blijf vooral werken aan de samenhang en de kennisuitwisseling.

Duurzaam havenbedrijf

- Uit het werkatelier over een kennisplatform Oliebestrijding Waddenzee is een samenwerking voortgekomen tussen Rijkswaterstaat, Hogescholen in de regio en de Spill Response Group Holland. De Hogescholen pakken het onderdeel kennis over het waddengebied op. De *Spill Response Group Holland* houdt in december 2016 een speciale bijeenkomst met daarin het waddengebied als één van de drie cases. RWS levert inhoudelijke informatie aan.
- Het is jammer dat het voor *Willy Wortels* zo moeilijk is een platform te vinden waarop ze zich kunnen profileren. Overheid, bedrijven en onderwijs kunnen daar wat aan doen

door op het vlak van innovatie meer onderling contact te onderhouden en zich uitnodigend op te stellen. In de praktijk blijkt dat innovatieve oplossingen vaak niet in de vergunningssystematiek passen en enkel om die reden enorm veel vertraging oplopen.

- Blijf de samenwerking tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven stimuleren

4. Structuurvisie Waddenzee (SVW)

De brief namens de Raad aan de Vaste commissie voor infrastructuur en milieu (van 27 februari 2016) onderschrijft grotendeels de conclusies van het Evaluatierapport van de Structuurvisie Waddenzee. Na de terugblikkende evaluatie volgt nu een vooruitblikkende Beleidsverkenning. Daarin heeft ook de input vanuit de Raad een plek gekregen.

- Bert Doze schetst namens I en M globaal de opzet van het gehele SVW traject, waarvan het resultaat zijn beslag krijgt in de Omgevingswet.
- Karsten Schipperheijn licht als projectuitvoerder vanuit Bureau P2 de werkwijze voor de Beleidsverkenning toe. P2 start met een documentenanalyse van huidige ambities en beleid.
- De Waddenacademie levert een aantal essays over specifieke ontwikkelingen. Vervolgens laat de vraag zich stellen of het beleid en de feitelijke ontwikkelingen wel op elkaar passen; of ze met elkaar botsen of elkaar versterken. Daarna geeft de beleidsverkenning een aantal opties voor het vervolg, waaronder werken als één gebiedsmanagement, beleidsmonitoring en andere beleidsaanbevelingen bijvoorbeeld opties over in passing in de nieuwe Omgevingswet.
- De documentenanalyse is gebaseerd op het bestaande beleid, en expliciet vastgelegde ambities, bijvoorbeeld convenanten. Daaronder vallen ook documenten die de Raad opstelde. Karsten Schipperheijn geeft enkele kernpunten uit de nog in bewerking zijnde analyse.

Reacties en discussie

- Het gebiedsmanagement vormt een knelpunt, dat zou je met een Waddenautoriteit kunnen oplossen. Daarmee zou je efficiënt kunnen monitoren, of het proces van vergunningverlening versnellen. Nauwe samenwerking, zoals tussen havens en NB-organisaties, kan ook tot grotere efficiëntie in de besluitvorming leiden. Een Waddenautoriteit zou dan als beheerder van de Waddenzee aan alle betrokken organisaties een platform moeten bieden.
- Er zijn al heel veel structuurdiscussies geweest, die allemaal zijn gestrand. Om te zorgen dat de inzet voor de inhoudelijke discussie niet verloren gaat, wordt voorgesteld om het huidige traject op de geplande wijze af te maken zonder die structuurdiscussie te voeren.
- De havens nemen graag deel aan de Beleidsverkenning. Ze hebben immers een gemeenschappelijke visie en een heel eigen dynamiek en problematiek.
 - Terugkoppeling van het resultaat van de verkenning vindt plaats eind augustus / begin september.
 - Het conceptrapport wordt gedeeld met belanghebbenden, waaronder de Raad van Advies.
 - Er komt tijdig een samenvatting van de conclusies waarop de Raad kan reflecteren.
- De Raad herkent veel van de eerste uitkomsten van de documentenanalyse, maar is het niet eens met de conclusie dat de economische samenhang ontbreekt. Juist de gemeenschappelijke reactie op de krimp is leidend, waaronder het creëren van werk en banen in de havengemeenten. De waddenzeehavens maakten een gezamenlijke visie op de economische ontwikkeling van de havens in samenhang met de ecologie van de

Waddenzee. Ook het Groningse project E&E komt voort uit en benadrukt deze economische samenhang.

- Het beleid is via het Barro is gericht op bescherming, terwijl de havengemeenten juist zoeken naar nieuwe mogelijkheden voor economische activiteiten ('vergroening') op grond van een goede balans tussen ecologie en economie.

Wat de RvA aan P2 wil meegeven

- Blijf in gesprek met de Werkgroep Waddenzeehavens.
- Zorg dat de gekozen formulering voor de Omgevingsvisie door alle waddenprovincies wordt onderschreven. Daarvoor kun je aanhaken bij *Wadden van allure!*, de gezamenlijke Waddenvisie van de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland (2013).
- Doordat bestaande regelgeving voor kleine activiteiten en projecten in het waddengebied een MKBA of ander uitgebreid onderzoek en monitoring nodig maakt, bemoeilijk je innovaties en zadel je initiatiefnemers op met hoge extra kosten.
- Verwijs niet naar de rapportage van het Waddenzeehuisberaad, dat gaat tegen je werken.
- De hoofdpunten die de Werkgroep in de Beleidsverkenning terug zou willen zien, worden door de Raad onderschreven:
 - Zie havens als wezenlijk deel van de oplossing (bijvoorbeeld EcoPorts). Nu is het perspectief teveel vanuit de havens als vijand van natuur (Waddenzeehuisberaad).
 - Werk vanuit gezamenlijkheid, aan een plan van allemaal (inclusief natuur).
 - Richt je meer op doelen, geef ruimte in middelen en geef havens een plaats in beheeragenda, basisonderzoek, en dergelijke.
 - Flexibiliteit voor natuurontwikkeling, maar ook voor vernieuwingen in techniek en communicatie.
 - Maak duidelijke afspraken over en garanties voor vaargeuldiepten.
- De RvA draagt graag bij aan de verdiepfase van de Beleidsverkenning, met een volgende bijeenkomst van de Werkgroep Waddenzeehavens (begin september).

Rapport Waddenzeehuisberaad

Veel leden van de Raad vinden de conclusies in het rapport van het Waddenzeehuisberaad ongegrond. Ze zijn gebaseerd op deels onjuiste of onvolledige aannames en een slechte methodologie.

- Veel van deze kritiek heeft de secretaris van de Raad van Advies al doorgegeven, zonder dat de essentie van de toonzetting veranderde.
- Het verslag van de reflectiebijeenkomst stond op pagina 145 van het Concept eindrapport, en de geuite bezwaren waren er niet in opgenomen.
- De secretaris was niet voor een tweede bijeenkomst uitgenodigd.
- Het tot nu toe gevolgde proces geeft niet het vertrouwen dat de reacties serieus worden genomen.
- De Waddenzeehavens staan hier niet alleen in, want ook de waddenkustgemeenten stuurden een kritische brief naar Waddenacademie en het programma Naar een Rijke Waddenzee.
- De balans tussen ecologie en economie – waar de havens zich voor inzetten – is niet in het rapport terug te vinden.
- Een dergelijk rapportage zou nooit door een wetenschappelijk tijdschrift gepubliceerd worden.
- Nuanceer de waarde van het rapport in de inleiding van de Beleidsverkenning en stuur het rapport niet in deze vorm naar Den Haag, maar wel voor commentaar naar de drie waddenprovincies.
- In het RCW is besproken dat opdrachtgever (I en M) en auteur zich beraden op een nieuw tekst.

- De bestuurlijke partijen hebben grote vragen bij de bruikbaarheid van het rapport voor de beleidsverkenning: het is het resultaat van een opiniepeiling onder 15 onderzoekers, hen is gevraagd naar hun mening, en vooraf toegestuurde *fact sheets* zijn slecht onderbouwd.
- Als het rapport toch zonder essentiële aanpassingen wordt aangeboden, stuurt de voorzitter een brief naar de minister.
- Rijkswaterstaat legt eerst contact met zijn collega van I en M, om te bespreken of er geen betere oplossing te vinden is.

5. Waddenfonds

De 90%-versie van het Investeringskader wordt nu in de drie colleges van GS besproken. Uiteindelijk besluiten de Staten erover, wat zijn beslag krijgt in oktober/november. De 90% versie is nog niet breed verspreid, maar hij is wel bekend bij de RCW-leden. Opge-merkt wordt dat behoorlijk wat van de inbreng van de Waddenzeehavens is meegenomen, maar er wordt wel naar het Waddenzeehuisberaad verwezen.

- De Raad deelt de ingezette lijn van programma Waddenzeehavens en stelt voor geen conclusies van het Waddenzeehuisberaad uit de tekst over het Investeringskader van het Waddenfonds op te nemen.

6. Specialiseren

Visserijhavens

- Het idee om vooraf een specialisatie per haven te formuleren verval, omdat de vissers overall in de waddenzeehavens geacommodeerd willen worden.
- De genoemde innovaties worden wel genoemd als te stimuleren projecten, maar niet per haven gespecificeerd.

Garantie bereikbaarheid

- Om voor de bereikbaarheid van de haven van Lauwersoog te kunnen baggeren, moest eerst een MKBA worden uitgevoerd.
- De in de PKB gegarandeerde bereikbaarheid van de haven van Lauwersoog wordt niet waargemaakt. Henk Staghouwer heeft dit onderwerp ingebracht bij I en M.
- Rijkswaterstaat staat er neutraal in, maar mag in de buitendelta niet zonder vergunning gaan baggeren en de vergunning vraagt om het maken van een economische afweging.
- Kijk of je in het SVW-traject tot betere afspraken kunt komen.

7. Programma Waddenzeehavens

- Er is veel met het programma gerealiseerd, de Raad kan zich vinden in de Verantwoor- ding .

8. Planning

- In november is een reguliere bijeenkomst van de Raad van Advies. Daarin wordt het SVW besproken en worden de *facts and figures* over de sedimentatie in de Waddenzee gepresenteerd. Arjen Bosch en Sieben Poel bereiden dit onderdeel voor. Mocht daar in het SVW-traject aanleiding toe zijn, dan kan de Raad eventueel verschoven worden.

Afsluitend

De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun inzet en de Provincie Groningen voor de gastvrijheid in Appingedam.

Bijlage 1

Deelnemers Raad van Advies 20 juni 2016

Tineke Netelenbos (voorzitter)	voorzitter Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reders
Henk Staghouwer	gedeputeerde Groningen, namens de Waddenprovincies
IJzebrand Rijzebol	wethouder Delfzijl (vervangt Hans Ronde)
Cor Zijderveld	voorzitter Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta
Marijke van Beek	burgemeester Eemsmond
Reiner de Vries	vervangt Maria Le Roy, wethouder Harlingen
Jacoba Bolderheij	directeur Port of Den Helder
Theo Meskers	wethouder Hollands Kroon
Mariëtte de Visser	wethouder De Marne
Sieben Poel	HID Rijkswaterstaat Noord-Nederland
René Genee	vervangt Harm Post, Groninger Seaports
Eisse Luitjes	Regiecollege Waddengebied, tevens NOM
Martin Scholten	directeur Imares WUR, Building with Nature
Arjen Bosch (secretaris)	programmamanager Waddenzeehavens
Hans Punter (verslag)	tekst en vorm
Bert Doze	Team Beleidsverkenning SWW, Min. I en M
Karsten Schipperheijn	Team Beleidsverkenning SWW, Bureau P2
Siebert ter Velde	Team Beleidsverkenning SWW, Bureau Pro Do
